

Tas, kurš aiz šiem vārdiem nesaklausa mūziku,
droši vien ir piedzimis kurls.

Frankfurter Allgemeine Zeitung

Bariko valoda ir dziesma, kas ievēd lasītāju
pasaulē, kur laiks nepastāv.

Stern

Alesandro Bariko smalkais, minimālistiskais
prozas stils [...] vairāk nekā jebkas cits Eiropas lite-
rārajā tradīcijā līdzinās haiku.

The Independent on Sunday

Bariko stāstnieka virtuozitāte turpina pārsteigt.

The Independent

ALESSANDRO
BARICCO
NOVECENTO

ALESANDRO BARIKO TŪKSTOŠ DEVIŅSIMT

No itāļu valodas tulkojusi
DACE MEIERE

821.131.1-3

Ba 640

Alessandro Baricco

NOVECENTO

Copyright © 1994 Giangiacomo Feltrinelli Editore Milano

Copyright © 1996, 2002, Alessandro Baricco

All rights reserved.

Cover design © Ufficio grafico Feltrinelli

Alessandro Bariko

TŪKSTOŠ DEVIŅSIMT

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja *Vija Kilbloka*

Projektu vadītāja *Una Orinska*

Tulkotājas redakcijā

Korektores *Jana Boikova, Elīna Vēja*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-696.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Dace Meiere, 2021

© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2021

ISBN 978-9934-0-9276-3

Šo tekstu es sarakstīju priekš aktiera Eudženio Allegri un režisora Gabriēles Vačisa. Viņi no tā izveidoja izrādi, kura debitēja Asti teātra festivālā šī gada jūlijā. Nezinu, vai ar to pietiek, lai apgalvotu, ka esmu radījis teātrim paredzētu tekstu, katrā ziņā es šaubos. Tagad, redzot to grāmatas formā, man šķiet, ka šis teksts atrodas uz robežas starp īstu lugu un skaļā balsī lasāmu stāstu. Nedomāju, ka pastāv īpašs žanra apzīmējums šādiem tekstiem. Un tas nav nemaz tik svarīgi. Man šis likās labs un izstāstīšanas vērts stāsts. Un iepriecina doma, ka to kāds lasīs.

A. B.

1994. gada septembrī

Barbarai

Tā notika vienmēr, kādā brīdī viens pacēla galvu... un viņu ieraudzīja. To ir grūti izskaidrot. Es gribu teikt... Uz tā kuģa mūsu bija vairāk par tūkstoti: bagātnieki, kas devušies ceļojumā, emigranti, visādi dīvaiņi un mēs... Taču katru reizi bija viens, viens vienīgs, tas, kurš pats pirmais... viņu ieraudzīja. Varbūt viņš tobrīd ēda vai vienkārši pastaigājās pa klāju... vai varbūt saraustīja bikses... uz mirkli pacēla galvu, palūkojās uz Okeānu... un viņu ieraudzīja. Tad sastinga uz vietas, sirds viņam sāka auļot kā traka, un vienmēr, katru nolādētu reizi, es jums zvēru, viņš pagriezās pret mums, pret kuģi, pret visiem un sauca (*klusī un lēnām*): Amerika. Un tad palika stāvam kā pamiris, itin kā gribēdams iekļūt fotogrāfijā un izskatīties pēc tāda, kurš pats to Ameriku ir uztaisījis. Vakaros pēc darba un pa svētdienām, pieaicinājis palīgos arī sievasbrāli, kurš ir celtnieks un vispār sakarīgs cilvēks... sākumā viņam bija padomā uzmeistarot kaut ko no saplākšņa, bet tad... viņš drusku aizrāvās un uztaisīja Ameriku...

Tas, kurš pirmais ierauga Ameriku. Uz katra kuģa viens tāds ir. Un nevajag domāt, ka tā ir nejaušība, nē... un nav runa arī par dioptrijām, tas ir liktenis. Tiem cilvēkiem šis brīdis jau kopš sākta gala ir bijis ierakstīts dzīvē. Un, kad viņi bija pavisam mazi, viņiem varēja ielūkoties acīs un, skatoties pietiekami vērīgi, ieraudzīt, ka Amerika jau ir tur, gatava palēkties un traukties, slīdēt pa nerviem un asinīm un, nezinu, pa ko vēl, līdz smadzenēm un no turienes līdz mēlei, līdz šim kļiedzienam (*kliedzot*), AMERIKA, – katrā ziņā tā jau bija tur, tais bērna acīs, visa, Amerika.

Tur tā klusi gaidīja.

To man iemācīja Denijs Budmens T. D. Lemons Tūkstoš Deviņsimt, visizcilākais pianists, kāds jebkad spēlējis uz Okeāna. Ļaužu acīs ir redzams tas, ko viņi ieraudzīs, nevis tas, ko viņi jau redzējuši. Tā viņš teica: tas, ko viņi ieraudzīs.

Es tādas Amerikas esmu redzējis bez skaita... Sešus gadus uz tā kuģa, pa pieciem sešiem braucieniem gadā, no Eiropas uz Ameriku un atpakaļ, nemitīgi pa tiem Okeāna ūdeņiem – tā ka, nokāpis krastā, pat mīzienu nevari ietrāpīt taisni atejas podā. Ateja stāv uz vietas, bet tu pats gan turpini šūpoties. Jo no kuģa var nokāpt, turpretī no Okeāna... Kad es uz tā kuģa uzkāpu, man bija septiņpadsmit gadi. Un svarīgs dzīvē man bija tikai viens: spēlēt trompeti. Tā nu, kad paklīda runas, ka ostā tiekot meklēti cilvēki

tvaikonim *Virginian*, es iestājos rindā. Kopā ar trompeti. 1927. gada janvārī. Mums jau ir muzikanti, teica tips no kuģniecības. Zinu. Un sāku spēlēt. Viņš klausījās, cieši skatījās uz mani, un viņa sejā nenodrebēja ne vaibsts. Ne vārda neteicis, viņš nogaidīja, līdz es pabeigšu. Tad jautāja:

“Kas tas bija?”

“Nezinu.”

Viņam iemirdzējās acis.

“Ja tu nezini, kas tas ir, tātad tas ir džezs.”

Tad viņš tā dīvaini sašķieba muti, varbūt tas bija smaids, viņam šite, tieši te, pašā vidū, bija zelta zobs – itin kā izlikts skatlogā pārdošanai.

“Viņi tur, augšā, ir kā traki uz tādu mūziku.”

Tur, augšā, nozīmēja uz kuģa. Un greizā grimase nozīmēja, ka esmu pieņemts.

Mēs spēlējām trīs četras reizes dienā. Vispirms luksusa klases bagātņiem, pēc tam tiem, kas brauca otrajā klasē, un laiku pa laikam gājām arī pie nabaga emigrantiem un spēlējām viņiem, bet bez uniformām, tāpat vien, un reizēm arī viņi spēlēja kopā ar mums. Mēs spēlējām, jo Okeāns ir liels un biedējošs, spēlējām, lai cilvēki nejustu, kā laiks aizrit, lai aizmirstu, kas viņi ir un kur atrodas. Spēlējām, lai viņi dejotu, jo dejojot nevar nomirt, dejojot tu jūties kā Dievs. Spēlējām regtaimu, jo tā ir mūzika, pie kuras Dievs dejo, kad neviens viņu neredz.

Pie kuras Dievs dejotu, ja būtu nēģeris.